

УДК 336.22(339.924)

Проблеми і перспективи розвитку системи непрямого оподаткування в Україні

Дмитро Володимирович Веремчук,
в. о. завідувача кафедри обліку та аудиту
Севастопольського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ),
кандидат економічних наук

Анотація. Досліджено систему непрямого оподаткування в Україні, виявлено її характеристики і проблеми. Визначено причини недосконалості податку на додану вартість і запропоновано напрями вдосконалення механізму справляння цього податку в Україні з урахуванням практики європейських країн. Обґрунтовано проблеми і перспективи розвитку вітчизняного акцизного оподаткування з огляду на вимоги Європейського Союзу.

Ключові слова: податки, податкова система, податкова політика, непрямі податки, податок на додану вартість, акцизний податок.

Постановка проблеми. В останні часи посилення інтеграційних процесів в Європі враховується при розробленні стратегій розвитку більшості європейських країн, а також тих, хто прагне приєднатися до них.

Важливе значення надають такому ефективному методу державного регулювання, як податкова політика. Виходячи з того, що Україна обрала стратегічний курс на євроінтеграцію, для визначення адекватної сучасному етапові розвитку моделі податкової політики постає необхідність дослідження загальних закономірностей побудови вітчизняної системи оподаткування, її відповідність вимогам Європейського Союзу (ЄС). Зокрема, у контексті євроінтеграції для будь-якої країни-кандидата важливу роль відіграє гармонізація непрямого оподаткування, а перспективи входження України в ЄС на умовах рівноправного стратегічного партнера передбачають застосування нових підходів у власній податковій практиці. З іншого боку, ступінь наукової обґрунтованості системи непрямих податків, її практичного застосування і відповідність сучасним європейським вимогам значною мірою визначають політичні, економічні та соціальні відносини в суспільстві.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Фундаментальні основи теорії непрямого оподаткування були закладені у працях А. Вагнера, А. Лаффера, Д. Рікардо, А. Сміта та ін. Чимало напрацювань щодо дослідження й удосконалення системи непрямого оподаткування в Україні зроблено і вітчизняними науковцями, у тому числі: В. Л. Андрущенко, О. Д. Василюком, В. П. Вишневським, О. М. Десятнюк, Ю. Б. Івановим, А. І. Крисовагим, І. О. Луніною, І. О. Лютим, П. В. Мельником, А. М. Соколовською, Л. Л. Тарангул, В. М. Федосовим, С. І. Юрієм та ін.

Високо оцінюючи накопичений досвід щодо теорії і практики застосування непрямих податків, зауважимо, що залишаються відкритими питання формалізації напрямів реформування сучасної системи непрямого оподаткування в Україні відповідно до європейських стандартів.

Метою статті є розвиток системи непрямого оподаткування в Україні з позиції виявлення її проблем і обґрунтування перспектив подальшого реформування з урахуванням досвіду європейських країн.

Обґрунтування отриманих наукових результатів. Як відомо, непрямі податки – це податки, об'єктом оподаткування яких є господарські операції – продаж товарів, робіт, послуг, імпорт, експорт тощо. Їх розмір для окремого платника прямо не залежить від його доходів.

Непрямі податки виступають надбавкою до ціни товарів (послуг) і сплачуються кінцевими споживачами цих товарів послуг [податок на додану вартість (ПДВ), акцизний податок, мито] [1].

У теорії податків уже доведено, що непрямі податки вважаються несправедливими (не враховують розмір доходів платників), хоча і мають певні переваги. За відносно простого механізму їх справляння вони забезпечують стабільні й суттєві доходи бюджету.

Психологічно непрямі податки сприймаються платниками легше, ніж прямі, адже вони приховані в ціні. Тому в момент сплати покупець не завжди усвідомлює, що сплачує податок.

ПДВ (до 01.10.1997 – податок на додану вартість) – це непрямий податок на додану вартість, яка створена на всіх стадіях виробництва та обігу, включається у формі надбавки до ціни товару (послуги) і повністю сплачується кінцевим споживачем цього товару (послуги). ПДВ – це порівняно новий вид податку і є однією з форм універсальних акцизів.

Уперше його ввів у Франції 1954 року економіст Моріс Лоре. Потім ПДВ набув поширення: спочатку в країнах Європи (60–70-ті рр. XX століття) і дещо пізніше у країнах Азії, Африки і Латинської Америки.

Нині понад 120 країн світу запровадили ПДВ.

В Україні вперше ПДВ запроваджено 1992 року, і разом з акцизним збором він замінив податок з обороту і податок з продажу. А 1997-го був ухвалений новий Закон України «Про податок на додану вартість», який суттєво змінив порядок справляння податку, що

дійв раніше. Сьогодні ПДВ нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V Податкового кодексу України [2].

В основу розрахунку ПДВ покладено методику визначення доданої вартості.

ПДВ є одним з основних непрямих податків в Україні, окремі елементи якого потребують удосконалення, урахуовуючи досвід європейських країн. Результати аналізу свідчать, що надходження ПДВ до Зведеного бюджету 2012 року сформували 26,3% усіх податкових доходів (10,1% ВВП). Отже, ПДВ є фінансовою базою України.

Незважаючи на високий рівень адаптації законодавства до гармонізованих норм ЄС, вітчизняна практика адміністрування ПДВ усе ж таки має багато вад і недоліків, про що неодноразово зазначалося в роботах різних фахівців. Аналіз економічної літератури [3; 4] дозволяє узагальнити наявні суттєві проблеми механізму стягнення ПДВ в Україні, до яких слід віднести такі.

1. Недосконалість законодавства. Зокрема, ухвалений з 2011 року Податковий кодекс України [2] не розв'язує всіх проблем і неузгодженостей попереднього законодавства щодо адміністрування ПДВ.

2. Зниження фіскальної достатності ПДВ. Хоча ПДВ і забезпечує значну частку податкових надходжень бюджету, однак він є меншим від потенційно можливого. Так, ефективність стягнення податку за відносно високої ставки знижується неадекватно низьким ПДВ-компонентом у структурі ефективної ставки податків на споживання. З одного боку, 2012 року його значення становило 15,6%, що є більшим, аніж в ЄС (13,4%). З іншого боку, якщо враховувати обсяг невідшкодованого ПДВ (за оцінками експертів, 31,7 млрд грн), то реальна ставка є значно нижчою.

3. Високий рівень ставки податку. Відомо, що висока ставка не стимулює, а навпаки – стримує економічну активність. В Україні відносно висока і фактично єдина ставка ПДВ – 20% (з 2014 р. – 17% [2]) забезпечує ефективність фіскальної функції, проте фактично не реалізує інші функції ПДВ.

4. Недосконалість діючого механізму відшкодування ПДВ із бюджету. Проблема є одним із макроекономічних чинників охолодження економіки. До того ж, використання чинним Урядом механізму конвертації заборгованості з ПДВ в облігації внутрішньої державної позики не є розв'язанням проблеми, оскільки породжує труднощі, пов'язані з процедурою адміністрування.

5. Наявність необґрунтовано великої кількості пільг із ПДВ, цільове призначення яких є непрозорим, а процес контролю – складним. Незважаючи на скасування більшості пільг 2005 року в рамках СЕЗ і за галузевими програмами, на сьогодні обсяг звільнень від ПДВ залишається великим.

6. Необхідність ведення платниками ПДВ як бухгалтерського, так і податкового обліку. З метою визначення суми ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету, на підприємстві в обов'язковому порядку організується податковий облік ПДВ шляхом складання податкових накладних і ведення реєстру отриманих і

виданих податкових накладних, що ускладнює роботу бухгалтерів.

7. Виникнення тінювих схем ухилення від ПДВ. Мінімізація сплати ПДВ набула критичного обсягу, про що свідчить низька продуктивність податку за досить обмеженої кількості податкових пільг, які в ідеалі мають бути єдиним фактором, що знижують продуктивність.

До найпоширеніших способів мінімізації належать: штучне формування податкового кредиту за допомогою використання фіктивних банкрутів і фальшивих накладних діючих підприємств, віртуальні фінансово-господарські операції, реалізація продукції через спрощену систему оподаткування, фіктивний експорт [5; 6].

Розглянуті проблеми демонструють недосконалість чинного механізму стягнення ПДВ, а отже, вимагають системного його вдосконалення.

В економічній літературі пропонується безліч напрямів реформування ПДВ.

Деякі науковці наголошують на необхідності зменшити або збільшити ставки ПДВ [3], їхній диференціації [7]; інші пропонують узагалі змінити ПДВ на податок з обороту [4].

У Податковому кодексі України [2] запропоновано реформувати систему ПДВ шляхом запровадження електронної системи адміністрування, внести зміни до визначення деяких елементів бази оподаткування тощо. У цілому, в основу кодексу покладено чинний порядок оподаткування ПДВ з урахуванням вимог Директиви Ради ЄС 2006/112/ЄС, при цьому ключовим має стати зменшення з 2014 року ставки ПДВ до 17%.

Зважаючи на вагомості напрацювання провідних науковців і економістів, а також законодавчі ініціативи чинної влади, концептуальними напрямками вдосконалення ПДВ з урахуванням досвіду ЄС, на наш погляд, мають бути такі.

1. Подальше вдосконалення законодавства у сфері ПДВ та остаточна його адаптація до вимог ЄС. Цей найважливіший напрям трансформації вітчизняної системи ПДВ повинен стати вирішальним і охоплювати діяльність влади на усунення неякісних властивостей чинного законодавства, забезпечивши стабільність правового поля і його систематизацію в єдиному законодавчому акті, а саме Податковому кодексі України [2]. Завершення адаптації законодавства у сфері ПДВ до ЄС, яку зобов'язалася здійснити Україна відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і ЄС, стане запорукою успішності майбутньої інтеграції України до європейської спільноти.

2. Ліквідація неефективних пільг з ПДВ. Хоча перелік пільг в Україні економічно і соціально обґрунтований, постає питання щодо ефективності та раціональності їх надання. Очевидно, варто перейти до практики, яка застосовується в більшості європейських країнах. Вона полягає у зниженні ставки ПДВ з одночасною ліквідацією більшості пільг. Це спростовує процедуру адміністрування податку і відновлює принцип його справедливості.

3. Запровадження диференційованих ставок ПДВ. На думку фахівців, такий крок реформування чинної системи ПДВ зменшить негативний вплив високої стандартної ставки на рівень добробуту незможних. На перший погляд, така ідея значно ускладнить адміністрування ПДВ, але насправді в Україні практика диференціації ставок давно застосовується (діє нульова ставка ПДВ). У той же час знижена ставка ПДВ на соціально значущі товари в Україні не сприймається законодавцями. Цей крок є зайвим щодо як наповнення бюджету, так і соціальної справедливості. Ключовий аргумент «проти» – збільшення адміністративних витрат на нарахування і сплату ПДВ [8]. Однак вважаємо, що мета податкової політики держави полягає в тому, щоб вилучити гроші у формі податків (зокрема, ПДВ) з приватного сектору найефективнішим, соціально справедливим і необтяжливим способом.

Виходячи з того, що фактор бідності в Україні зазвичай використовується для диференціації населення за рівнем споживання, можна зробити висновок про доцільність застосування у вітчизняній практиці диференціації ставки ПДВ залежно від поділу товарів на товари першої необхідності і товари розкоші, що практикується в більшості європейських країн, і в

основу якої покладений принцип соціальної значущості товарів та послуг.

На користь диференціації ставок ПДВ свідчать тенденції в гармонізації системи непрямого оподаткування та введення середнього рівня ставки ПДВ у межах Європейського континенту. Нагадаємо, відповідно до Директиви Ради ЄС 2006/112/ЄС, нині в усіх країнах ЄС діє спільне правило щодо ПДВ, за яким стандартна ставка ПДВ має становити не менше ніж 15%. Водночас держави – члени ЄС можуть установлювати одну або дві знижені ставки ПДВ (не менше ніж 5%) на перелік товарів, що визначається правом ЄС. Крім того, Директива дозволяє застосовувати знижену ставку ПДВ до поставки природного газу, електроенергії або централізованого тепlopостачання, якщо внаслідок цього не виникає ризик викривлення конкуренції. Більшість держав – членів ЄС скористалися рекомендаціями цієї Директиви щодо розміру і диференціації ставок ПДВ. На такі ж положення щодо стягнення ПДВ орієнтуються і країни – кандидати на вступ до європейської спільноти.

Ураховуючи вищевикладене, вважаємо, що найбільш прийнятний варіант трансформації системи ПДВ в Україні – це диференціація його ставок із поступовим зменшенням стандартної ставки (табл.).

Таблиця

Сценарій диференціації ставок ПДВ в Україні

Об'єкт оподаткування	Чинна ставка ПДВ	Запропонована ставка ПДВ	Обмеження ставки ПДВ (Директива 2006/112/ЄС)	Ставка ПДВ у середньому по ЄС-27
Постачання товарів (послуг) на митній території України [окрім товарів (послуг) першої необхідності і товарів розкоші]	20% (з 2014 р. – 17%)	щорічне зниження ставки до 17%	не менше ніж 15%	20,4
Постачання товарів (послуг) першої необхідності згідно із установленим переліком	–	дві ставки в межах 5–10%	дві ставки не менше ніж 5%	5,1
Постачання товарів розкоші згідно з установленим переліком	–	одна ставка в межах 20–24%	–	24,2
Ввезення товарів (послуг) у митному режимі імпорту (реімпорту)	20% (з 2014 р. – 17%)	щорічне зниження ставки до 17%	–	немає даних
Вивезення товарів (послуг) у митному режимі імпорту (реімпорту)	0%	звільнено	звільнено	звільнено

Примітка. Складено автором.

Установлення пільгових ставок ПДВ (5–10%) потрібно здійснити на операції з постачання товарів (послуг) першої необхідності, обов'язковий перелік яких визначений Директивою Ради ЄС 2006/112/ЄС: продукти харчування і напої (крім алкогольних напоїв, тютюнових виробів); товари дитячого асортименту; житлово-комунальні послуги; транспортні послуги; лікарські засоби, вироби медичного призначення; товари (послуги) для інвалідів; книги, газети; послуги бібліотек; театр, цирк, концерти, ярмарки, розважальні парки, музеї, зоопарки, кінотеатри; телебачення і радіомовлення; будівництво і ремонт житла в рамках державної політики з будівництва; розміщення в готелях, кемпінгах; доступ на спортивні заходи, користування спортивними об'єктами; ритуальні і культові товари (послуги); прибирання вулиць, вивезення сміття та обробка відходів тощо. Такий підхід забезпечить соціальну справедливість ПДВ шляхом зниження оподаткування на соціально значущі товари (роботи, послуги), стимулюватиме зростання сукупного попиту, а також підвищить платоспроможність населення.

Запровадження підвищеної ставки ПДВ (на рівні 20–24%) виправдане для цілого ряду товарів розкоші, які сьогодні доступні тільки деяким верствам населення. До таких товарів, на наш погляд, слід віднести: ювелірні вироби й коштовності, одяг з натурального хутра, легкові автомобілі елітного класу тощо. Це дозволить не тільки уникнути різкого зменшення надходжень до бюджету, що очікується в результаті зменшення стандартної ставки ПДВ, а й, що не менш важливо, підвищить регулятивний потенціал цього податку.

4. Забезпечення своєчасного відшкодування ПДВ і створення умов для недопущення нових боргів. Повнота і своєчасність відшкодування ПДВ є важливим не лише для відновлення обігових коштів підприємств, а й для піднесення міжнародного авторитету України. Так, створення Урядом спеціального фонду, кошти якого враховувались би при складанні бюджету, могли б направлятися на виконання зобов'язань із відшкодування лише в разі невиконання плану надходжень ПДВ або перевищення фактичного обсягу вимог на відшкодування їхнього прогнозного значення.

5. Удосконалення процесів адміністрування ПДВ. У ЄС функціонує автоматизована система обміну інформацією про ПДВ (VIES), метою якої є контроль за фінансовими потоками в межах внутрішніх кордонів Союзу. Така система дозволяє компаніям швидко отримати підтвердження ПДВ від своїх торговельних партнерів, включає механізми адміністрування ПДВ для моніторингу та контролю руху товарів між країнами ЄС для виявлення податкових правопорушень. У перспективі система автоматизації процесів адміністрування ПДВ і подання електронної звітності в Україні повинна поступово інтегруватися в європейську систему VIES, що підвищить ефективність контролю шляхом прискорення здійснення органами ДПС перевірки достовірності даних щодо товарних потоків і нарахування ПДВ.

Крім того, одним із напрямів реформування ПДВ в Україні повинна стати відміна первинного податкового обліку ПДВ (податкові накладні, реєстри отриманих і виданих податкових накладних) з одночасним інтегруванням документообігу в систему бухгалтерського обліку. Також треба підвищити рівень усіх видів відповідальності за порушення законодавства у сфері ПДВ.

Реалізація запропонованих заходів під час податкової реформи звичайно призведе до зниження надходжень ПДВ до бюджету в перші роки її здійснення. Але вважаємо, що компенсуючим фактором стане легалізація товарних потоків, збільшення обсягів споживання, що в підсумку розширить базу оподаткування.

Наступним напрямом трансформації в контексті підвищення рівня гармонізації непрямого оподаткування в Україні до європейських стандартів є вдосконалення податкової політики у сфері акцизного податку. Відомо, що цим податком оподатковуються товари, які не належать до товарів першої необхідності і рівень рентабельності виробництва яких є досить високим. Як в ЄС, так і в Україні, найбільш поширеними групами підакцизних товарів є: алкогольні напої, тютюнові вироби, паливо та ін.

Попри відносно високе бюджетоутворювальне значення акцизного податку, на сьогодні рівень оподаткування споживання підакцизних товарів в Україні є значно нижчим, аніж у державах – членах ЄС. Вважаємо, що причина таких відхилень полягає в недосконалості окремих елементів вітчизняного механізму акцизного податку, а саме: наявність деяких проблем і неузгодженостей із нормами ЄС щодо розмірів ставок, визначеності об'єктів оподаткування, порядку адміністрування тощо. Так, в Україні зберігається тенденція до використання платниками акцизного податку різних схем ухилення від його сплати. Наявність таких схем обумовлена не тільки недосконалістю чинного податкового законодавства і недостатністю його узгодженням з європейськими стандартами, а також тим, що органи ДПС неспроможні ефективно здійснювати адміністрування акцизного податку.

Значні обсяги незаконного виробництва та обігу спирту етилового, алкогольних напоїв і тютюнових

виробів породжують відплив коштів до «тіньового» сектору економіки, які є втратами для бюджету.

Інша проблема вітчизняного акцизного податку – його поширеність на відповідні високорентабельні і монополні товари. Відповідно до Директиви Ради ЄС 2003/96/ЄС, акцизом обкладаються не тільки нафтопродукти, а й природний газ, вугілля, електроенергія. При цьому акцизним податком зазначені види енергетичної продукції оподаткуванню не підлягають, якщо вони використовуються як сировина або в електролітичних і металургійних процесах. В Україні жодний із наведених потенційних фіскальних об'єктів акцизним податком не охоплений. Щодо електроенергії і природного газу, то вони підлягають оподаткування, але специфічними зборами, а саме збором у формі цільової надбавки до чинного тарифу на електричну та теплову енергію і збором у формі цільової надбавки до чинного тарифу на природний газ. Така ситуація не узгоджується з нормами ЄС, а отже, потребує негайного вирішення.

Однією з основних відмінностей податкового законодавства у сфері акцизного оподаткування від європейського є наявність галузевих пільг. Так, в Україні пільги з акцизного податку надаються автомобілебудуванню та виноробній промисловості, що не узгоджується із принципами ГАТТ / СОТ і вимогами Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС. Крім того, на відміну від країн ЄС, в Україні основною пільгою зі сплати акцизу є звільнення від оподаткування окремих видів товарів або операцій. У країнах ЄС основною ж пільгою залишається застосування знижених ставок податку, причому знижені ставки акцизного податку не можуть бути нижчими за 50% від стандартної національної ставки акцизу [9].

Незважаючи на значні вади існуючої системи акцизного оподаткування в Україні, законодавство, що його регулює, зазнало й якісних змін. Так, Україна обрала курс на поступове підвищення ставок акцизного податку і мінімального податкового зобов'язання (з використанням механізму щорічної індексації), що в цілому сприяє узгодженню податкової політики в цій сфері з практикою ЄС. Однак проблеми залишилися і полягають у несистемному характері визначеності рівня диференціації ставок, ступеня їх щорічного підвищення (наприклад, не всі підакцизні товари охоплені індексацією ставок). Це, у свою чергу, значно впливає на виконання акцизом не тільки фіскальної функції, а й функції обмеження споживання шкідливих для здоров'я людини товарів [10].

Ураховуючі вищевикладені проблеми і необхідність підвищення рівня адаптації акцизного податку в Україні до вимог ЄС, удосконалення його механізму адміністрування повинно здійснюватися в напрямках, відображених на рис.

Реалізація запропонованих напрямів удосконалення чинної системи акцизного оподаткування в Україні звичайно залежить від ефективного функціонування норм Податкового кодексу України [2], який систематизував перелік підакцизних товарів, визначив розмір ставок податку, рівень їх диференціації в межах груп підакцизних товарів, рівень щорічної індексації тощо.

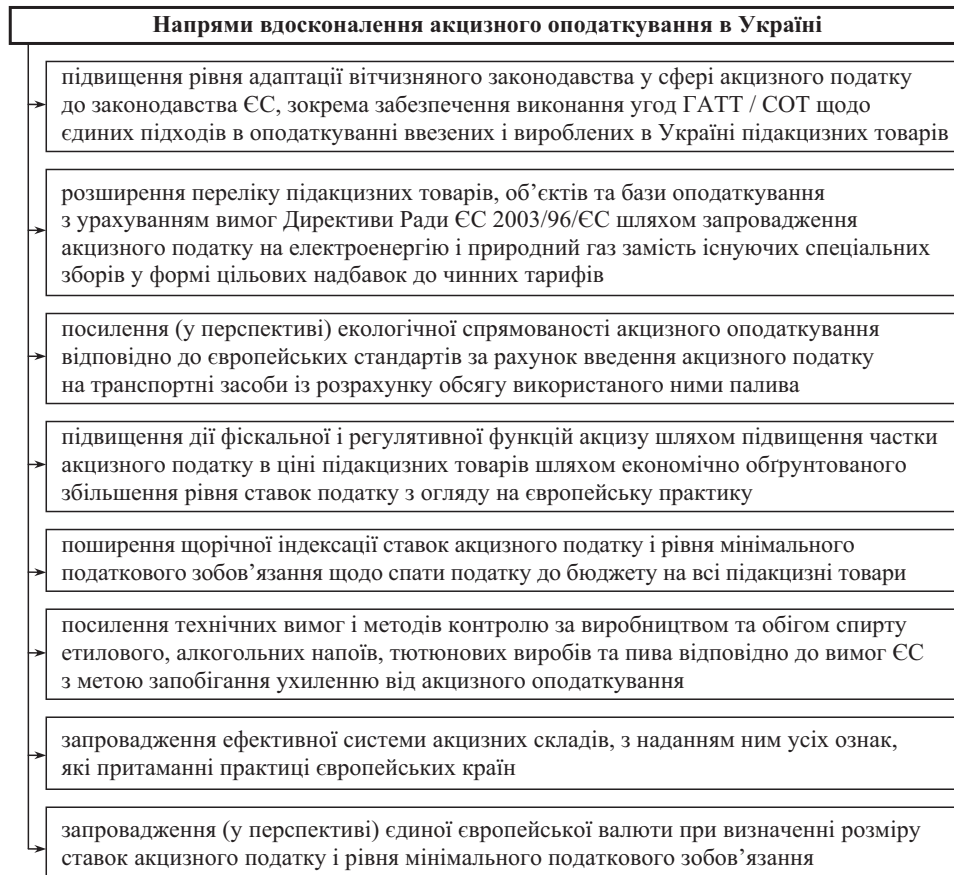

Рис. Напрями вдосконалення акцизного податку в Україні з урахуванням європейських стандартів

Примітка. Складено автором.

Запропоновані напрями трансформації акцизного оподаткування, окрім розв'язання низки фіскальних проблем, мають стати ефективними інструментами підвищення конкурентоспроможності економіки України.

Висновки. Ураховуючи наявні неузгодженості окремих елементів вітчизняних ПДВ і акцизного податку з європейськими стандартами, у статті обгрунтовано концептуальні напрями подальшого вдосконалення механізмів їх стягнення. У сфері ПДВ такими є: подальше вдосконалення законодавства та остаточна

його адаптація до вимог ЄС; ліквідація неефективних пільг; запровадження диференційованих ставок; забезпечення своєчасного відшкодування; удосконалення процесів адміністрування ПДВ.

У сфері акцизного оподаткування основними напрями вдосконалення є: підвищення рівня адаптації законодавства до вимог ЄС; розширення переліку підакцизних товарів, об'єктів та бази оподаткування; посилення екологічної спрямованості акцизного оподаткування; підвищення дії фіскальної і регулятивної функцій акцизу.

Список використаних джерел

1. Золотько І. А. Податкова система : навч. посібник / І. А. Золотько ; Мін-во освіти і науки України. КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2005. – 204 с.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 01.10.2013. – Назва з екрана.
3. Жукевич О. М. Актуальні проблеми застосування ПДВ в Україні / О. М. Жукевич // Економічний простір. – 2009. – № 22/2. – С. 258–264.
4. Поколюдна О. В. Необхідність реформування ПДВ в Україні / О. В. Проколюдна, Т. В. Макаренко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 277–279.
5. Парнюк В. Регулююча функція ПДВ / В. Парнюк // Економіка України. – 2007. – № 6. – С. 4–16.
6. Пільги – ахіллесова п'ята ПДВ? [Електронний ресурс] // Економічна правда. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua>. – 01.09.2013. – Назва з екрана.
7. Хлібок Ю. А. Основні напрямки реформування сучасної податкової системи України / Ю. А. Хлібок // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. – № 2 (6). – С. 114–118.
8. Диференціація ставок ПДВ: за і проти [Електронний ресурс] // Економічна правда. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2010/>. – 01.09.2013. – Назва з екрана.

9. Соколовська А. М. Система податкових пільг в Україні в контексті європейського досвіду / А. М. Соколовська, Т. І. Єфименко, І. О. Луніна та ін. – К. : НДФІ, 2006. – 320 с.
10. Макаренко В. В. Напрями вдосконалення адміністрування акцизного збору в Україні / В. В. Макаренко // Інноваційна економіка. – 2010. – № 2. – С. 252–256.

Summary. The article deals with the system of indirect taxation in Ukraine, found its characteristics and problems. Definitely cause imperfections VAT and proposed directions of improvement of collection of tax in Ukraine on the basis of other European countries. Grounded problems and prospects of domestic excise tax because of the demands of the European Union.

Keywords: taxes, tax system, tax policy, indirect taxes, value added tax, excise tax.